

Halvkulerublom *Draba subcapitata*

Rødlistet art

Den høgarktiske halvkulerublen er bare kjent fra én fjelltopp i Målselv i Troms i Fastlands-Norge, men er ganske vanlig på Svalbard der bildet er fra. Arten vokser på tørre grusrabber og i sprekker i steiner på høye fjelltopper.

Status

Kategori kritisk truet (CR) i Norsk rødliste for arter 2010. Arten er fredet i Sverige, men ikke i Norge.

Utbredelse av halvkulerublom.

faktaark

Kjennetegn

Halvkulerublom tilhører rublomslekta i korsblomstfamilien. Slekta har 20 arter i Norge, og rublomartene er kjente for å være vanskelige å bestemme. Halvkulerublom er bare noen få centimeter høy. Blomsterbladene er kvite, svært små (omtrent like lange som begerbladene) og svært smale. Skulpene er snau, korte, opp til dobbelt så lange som breie, og avrundete i begge endene. Det vitenskapelige navnet *subcapitata* betyr 'nesten hodeformet' og henspiller på at de tette tuene ofte er halvkuleformete. Tuene har en hylse nederst av gamle visne bladrester. Rosettbladene er smale med en kraftig, ribbeforma midtnerve, med både lange, enkle og uregelmessig greinete hår på bladplata. Stenglene er korte med uregelmessig greinete hår. De ekstremt små blomstene gjør halvkulerublom lett å kjenne igjen i blomst. I frukt kan den forveksles med lapprubblom, men lapprubblom har mer avlange skulper og blad med enkle kanthår, og med ørsmå, uregelmessig greinete hår på bladplata mot spissen, spesielt på undersida av bladet. Verdt å merke seg er imidlertid at lapprubblom en sjelden gang har bare enkle hår på bladet, men i motsetning til halvkulerublom mangler lapprubblom vanligvis hår på stengelen.

Utbredelse

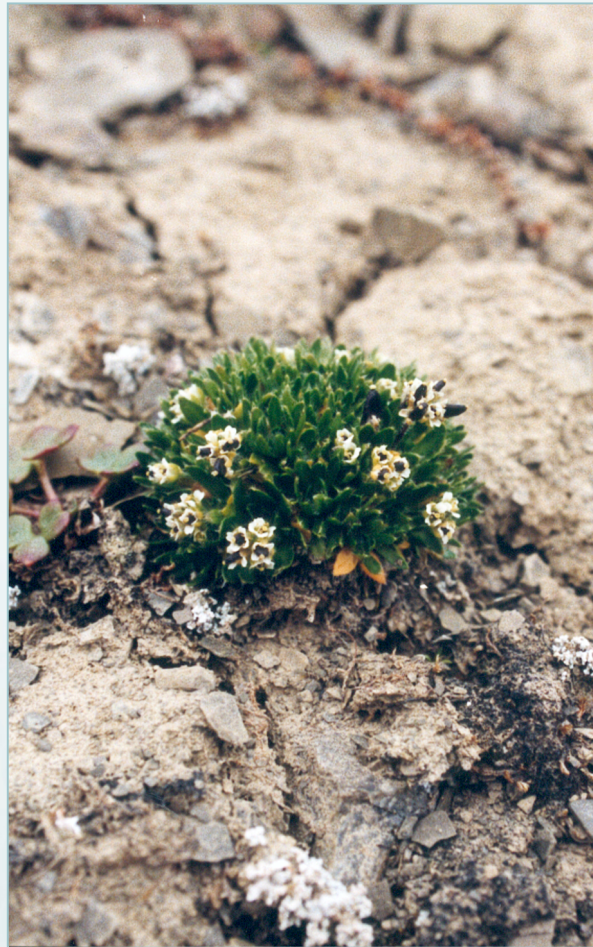
Halvkulerublom er en av de mest høgarktiske av alle karplanter, med utbredelse nord til grensa for høgere plantevekst både i Eurasia, på Grønland og i Nord-Amerika. Den forekommer praktisk talt ikke sør for den polare tregrensa, og her er forekomstene i Skandinavia et sørlig unntak. I Fastlands-Norge er arten bare sikkert kjent fra én fjelltopp i Målselv i Troms, mens arten er vanlig på Svalbard. På det vesteuropeiske fastlandet er denne høgarktiske arten ellers bare sikkert kjent fra noen få fjell i Nord-Sverige, tett opp mot grensa til Nordland.

Biologi

Halvkulerublom er knyttet til mineralnæringsrik frostmark og avblåste kalkrabber av typen tørre grusrabber, og til sprekker i steiner på høye fjelltopper. Halvkulerublom blomstrer trolig i juli og er i hovedsak en sjølpollinert plante. Det er ikke så vanlig at planter med ett sett kromosomer (diploider) er sjølpollinerte. Planten setter oftest rikelig med frø som spres passivt, men fordi den vokser på særlig vindutsatte steder kan frøene trolig spres ganske langt. De små tuene kan trolig leve og produsere frø i flere tiår.

Bestandsstatus

Halvkulerublom vurderes som kritisk truet (CR) fordi den foreløpig bare er tilstrekkelig dokumentert fra én norsk forekomst med et svært lite areal og få individer, og fordi arten vil være meget følsom for temperaturøkning. Halvkulerublom har vært angitt fra tre fjelltopper i Målselv i Troms, men bare fra én av disse (fra fjellet Njunes) er planten korrekt identifisert. Arten er ikke systematisk ettersøkt og kan finnes på flere fjell i Troms og i Salten i

Halvkulerublom fra Sassen, Svalbard.

Nordland som grenser opp til de dokumenterte svenske forekomstene. Det er rapportert at arten forekommer på fjell i Skjerstad og Saltdal i Nordland, men materialet er foreløpig ikke bekreftet som halvkulerublom.

Referanser

- Grundt, H. Kjølner, S., Borgen, L., Rieseberg, L. H. & Brochmann, C. 2006. High biological species diversity in the arctic flora. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 103: 972-975.
- Hultén, E. & Fries, M. 1986. Atlas of North European vascular plants north of the tropic of cancer. I-III. Koeltz Scientific Books, Königstein. 1172 s.
- Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.
- Lid, J. & Lid, D. T. 2005. Norsk flora, 7. utgåve ved Reidar Elven. Det norske samlaget, Oslo. 1230 s.